

Utrikesutskottets betänkande 2023/24:UU13

Europarådet

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse om verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2022 och helåret 2023 samt Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2023 till handlingarna.

Utskottet föreslår även att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden.

Behandlade förslag

Skrivelse 2023/24:94 Verksamhet inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2022 och helåret 2023

Redogörelse 2023/24:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2023

Sex yrkanden i en motion från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Redogörelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	6
Skrivelsen och redogörelsen.....	6
Motioner som bereds förenklat.....	7
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Skrivelse 2023/24:94.....	8
Redogörelse 2023/24:ER1.....	8
Motion från allmänna motionstiden 2023/24	8
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skrivelsen och redogörelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2023/24:94 och redogörelse 2023/24:ER1 till handlingarna.

2. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 23 maj 2024

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S), Markus Wiechel (SD), Margareta Cederfelt (M), Linnéa Wickman (S), Joar Forssell (L), Tomas Eneroth (S), Ann-Sofie Alm (M), Håkan Svenneling (V), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Johan Büser (S), Azra Muranovic (S) och Hans Wallmark (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utrikesutskottet regeringens skrivelse 2023/24:94 Verksamhet inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2022 och helåret 2023 samt redogörelse 2023/24:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2023.

Inga följdmotioner har väckts med anledning av regeringens skrivelse, men under allmänna motionstiden 2023/24 lämnades det en motion med sex yrkanden som berör Europarådet.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2022 och helåret 2023.

Europarådet genomgår alltjämt i flera avseenden en prövande tid. Rysslands anfallskrig mot Ukraina får konsekvenser för alla organisationens medlemsstater. Utvecklingen när det gäller Europarådets kärnområden – mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer – är på flera områden fortfarande oroväckande. Demokratins tillbakagång fortsätter och tilltron till demokratin samt till de offentliga institutionerna undergrävs.

Europarådet höll sitt fjärde toppmöte i Reykjavik den 16–17 maj 2023. Toppmötet ägde rum mot bakgrund av en kraftigt förändrad geopolitisk situation. I Reykjavikdeklarationen bekräftar medlemsstaterna på nytt sin enighet kring de värderingar som Europarådet står för och stödet för Ukraina.

Europarådet försöker stödja demokratisk utveckling i Belarus och var den första internationella organisation att i samarbete med representanter för de demokratiska krafterna och civilsamhället i Belarus, inrätta en mekanism i form av en kontaktgrupp i sekretariatet för att stödja dessa krafter.

Efter sju års förhandlingar fattade Europeiska rådet under svenskt EU-ordförandeskap beslut om att EU skulle ansluta sig till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpande av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Istanbulkonventionen) den 1 juni 2023.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

I redogörelsen beskrivs verksamheten inom den parlamentariska församlingen och den svenska delegationens arbete under 2023. Delegationen har deltagit i samtliga delsessioner under året.

Under året har den parlamentariska församlingen antagit 49 resolutioner, 21 rekommendationer och ett yttrande. Sex fullständiga valobservationer har genomförts i Montenegro (president- och parlamentsval), Bulgarien, Turkiet,

Polen och Serbien. Församlingen har valt tre nya domare till Europadomstolen från Island, Danmark och Rumänien. Den 16–17 maj 2023 hölls det fjärde toppmötet i Europarådets historia i Reykjavik i Island. Utrikesminister Tobias Billström deltog i statsministerns ställe. Den 28–29 september 2023 hölls Europarådets talmanskonferens i Dublin i Irland. Mer än 60 talmän eller vice talmän deltog i konferensen och förste vice talman Kenneth G Forslund (S) representerade riksdagen.

Den svenska delegationen har innehaft tre rapportörskap under året, varav två gäller övervakningen av medlemsländer. Två medlemmar av den svenska delegationen har deltagit i församlingens valobservationer under året.

Utskottets överväganden

Skrivelsen och redogörelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelse 2023/24:94 och redogörelse 2023/24:ER1 till handlingarna.

Utskottets ställningstagande

Europarådet bildades 1949 av tio likasinnade länder i Västeuropa, däribland Sverige. Utskottet konstaterar att organisationens huvudarbete går ut på att bevara och främja Europarådets kärnvärden: mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Utskottet anser, liksom regeringen, att utvecklingen när det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer på flera områden fortfarande är oroväckande, samt att behovet av Europarådet består.

Utskottet påminner om att Europarådets ministerkommitté den 16 mars 2022 fattade beslut om att utesluta Ryssland ur Europarådet. Beslutet togs med stöd av artikel 8 i Europarådets stadgar och till följd av Rysslands illegala fullskaliga invasion av Ukraina. Utskottet noterar att Europadomstolen, efter beslutet att utesluta Ryssland från Europarådet, i plenum antog en resolution som klargjorde att Ryssland fortsatte att vara part till Europakonventionen fram till den 16 september 2022. Resolutionen förtydligade även att domstolen är behörig att pröva klagomål mot Ryssland som rör händelser som ägt rum fram till det datumet.

Utskottet noterar att det, i och med Lissabonfördragets ikraftträdande, finns en skyldighet för EU att ansluta sig till Europakonventionen. Genom en anslutning kommer EU och dess institutioner att bli skyldiga att följa Europakonventionen. En enskild individ, som anser att hans eller hennes rättigheter har kränkts av t.ex. ett EU-organ, kommer att kunna klaga till Europadomstolen. Konstitutionsutskottet informerades i april 2023 om förhandlingsläget i arbetet med anslutningsfrågan. Utrikesutskottet noterar vidare att regeringens övergripande målsättning är att EU:s anslutning till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) ska komma till stånd så snart som möjligt och att anslutningen ska bidra till att stärka såväl den enskildes som Europadomstolens och Europakonventionens ställning.

Utskottet välkomnar vidare att Europeiska rådet under svenskt EU-ordförandeskap, efter sju års förhandlingar, fattade beslut om att EU skulle ansluta sig till Istanbulkonventionen den 1 juni 2023.

Utskottet noterar vidare att Europarådets parlamentariska församling är ett demokratiskt forum för debatt och övervakning för nationella parlamentariker,

samt att en stor del av församlingens debatter under perioden har berört konsekvenser av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Utskottet konstaterar, liksom i tidigare betänkanden, att deltagandet i internationella processer är en möjlighet för ledamöter att skapa opinion för svenska synsätt i internationella sammanhang och även en möjlighet att i den nationella kontexten i direktkontakt med väljarna återspegla de opinioner som finns i omvärlden.

Utskottet välkomnar avslutningsvis regeringens skrivelse 2023/24:94 och delegationens redogörelse 2023/24:ER1 och föreslår att riksdagen lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i särskild ordning.

Utskottets ställningstagande

Det finns i detta betänkande förslag i en motion som är föremål för förenklad motionsberedning enligt de riktlinjer som riksdagen har fastslagit med anledning av Riksdagskommitténs betänkande Riksdagen i en ny tid (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335) och i enlighet med promemorian Förenklad motionsberedning under valperioden 2022–2026 som utrikesutskottet fastställde den 5 oktober 2023 (prot. 2023/24:3).

Utskottet har vid en genomgång och beredning funnit att de yrkanden som redovisas i bilaga 2 inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen. Efter denna behandling avstyrker ett enigt utskott den aktuella motionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2023/24:94

Regeringens skrivelse 2023/24:94 Verksamhet inom Europarådets ministerkommitté under andra halvåret 2022 och helåret 2023.

Redogörelse 2023/24:ER1

Redogörelse 2023/24:ER1 Europarådets svenska delegations redogörelse om verksamheten under 2023.

Motion från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:475 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i Europarådet ska verka starkare för att rätten för den enskilda medborgaren att frivilligt välja politisk åskådning och facklig organisation efterlevs i medlemsstaterna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i Europarådet ska verka för ett starkare samarbete i Europa för att motverka antisemitism och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Somaliland bör erbjudas möjligheten att ingå partnerskap för demokrati med Europarådets parlamentariska församling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Taiwan bör inbjudas som observatör i Europarådets parlamentariska församling och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra shariainspirerad lagstiftning i Europa och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en oberoende granskning av Europadomstolen i syfte att motverka jäv i domar och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
2. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:475	Markus Wiechel m.fl. (SD)	1–6